

Nr 270.

Ankom till riksdagens kansli den 6 november 1945 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

(2:a avd.)

Driftbudgeten.

Åttonde huvudtiteln.

1:o) **Bidrag till nordiska museet.** I propositionen nr 334 har Kungl. Maj:t (bilaga 7, punkt 1, s. 43 och 44 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 19 oktober 1945) föreslagit riksdagen att till Bidrag till nordiska museet å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 12 600 kronor.

Anslaget avser beredande av medel till kostnaderna för återförande och återuppställande av dem av museets samlingar, som under kriget på statens bekostnad evakuerats.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag och hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må till *Bidrag till nordiska museet* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 12 600 kronor.

2:o) **Främjande av internationellt-kulturellt samarbete genom studieresor m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 44—49) föreslagit riksdagen att till Främjande av internationellt-kulturellt samarbete genom studieresor m. m. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

Det efter beslut av 1944 års riksdag (prop. nr 266 och riksdagens skrivelse nr 425) bildade svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet har enligt det för dess verksamhet uppgjorda programmet till uppgift bland an-

nat att i samverkan med olika svenska och utländska organisationer till Sverige inbjuda främmande vetenskapsmän och föreläsare, medverka vid företagandet av studieresor och sändandet av delegationer i studiesyfte m. m. till utlandet samt uppmuntra och stödja ett fortsatt student- och skolbarnsutbyte. Härför krävas, framhålles det, ökade medel.

I en promemoria den 29 september 1945 har *svenska institutet* närmare utvecklat angelägenheten av att särskilda medel anvisas för möjliggörande av svenskars studiebesök i utlandet och vice versa. Promemorian utmynnar i en kostnadsberäkning för ett begränsat program, avseende kalenderåret 1946. För svenska studieresor i utlandet anses ett belopp av 70 000 kronor erforderligt och för utlänningars studiebesök i Sverige ett belopp av 149 500 kronor eller tillhopa 219 500 kronor.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Sedan flera år tillbaka finnes under åttonde huvudtiteln uppfört ett anslag till Främjande av internationellt-kulturellt samarbete genom studentutbyte. Nästföregående och innevarande budgetår har vidare ett anslag av 60 000 kronor för år anvisats till Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete. Dessa båda anslag avse emellertid endast vissa speciella verksamhetsgrenar inom ramen för allmänt kulturellt samarbete mellan Sverige och utlandet. De medel som i begränsad utsträckning stå universiteten och vissa högskolor till buds för utländska studiebesök kunna även sägas utgöra ett led i detta samarbete. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har det nybildade svenska institutet nu ansett tiden vara inne för ett vidgat utbyte av vetenskapsmän mellan Sverige och utlandet i form av studiestipendier för såväl svenskar som utlänningar. Det synes mig önskvärt att dessa planer må kunna förverkligas. Såsom framgår av propositionen nr 266 till 1944 års riksdag har det ansetts angeläget att det allmänna ger ett verksam stöd åt strävandena att efter krigsårens isolering i olika former bedriva ett intensivt upplysningsarbete i utlandet angående Sverige och svenska förhållanden. Såsom ett led i dessa strävanden torde en stipendieverksamhet av den art och omfattning som planerats av svenska institutet, komma att fylla en betydelsefull uppgift. Det är givetvis av vikt att verksamheten i fråga snarast möjligt kan komma i gång sedan världskriget numera upphört, och anslag för ändamålet torde därför böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Medelsbehovet är givetvis, såsom från svenska institutets sida framhållits, mycket vanskligt att bedöma. Stipendieverksamheten torde under kalenderåret 1946 kunna komma i gång endast i begränsad omfattning. Institutet har för detta verksamhetsår angivit en summa av 219 500 kronor såsom erforderlig. Kalkylerna äro emellertid givetvis tämligen osäkra. Det synes sålunda sannolikt, att detta belopp icke i dess helhet skulle kunna hinna fördelas före den 1 juli 1946. Det måste å andra sidan betonas att ett icke alltför knappt tilltaget belopp bör stå till förfogande redan för innevarande budgetår. Det synes därför icke tillrådligt att alltför mycket begränsa anslagsmedlens storlek. Anslagsmedlens disposition synes icke böra begränsas enbart till stipendier i hävdvunnen mening, utan medlen torde därutöver böra få disponeras i mera fria former, som smidigare kunna i de särskilda fallen anpassas efter föreliggande behov. I fråga om urvalet av de länder, som böra komma i fråga vid medelsdispositionen, torde några bindande direktiv icke böra gälla.

Det synes även angeläget att Kungl. Maj:t till sitt förfogande erhåller anslagsmedel till främjande av internationellt-kulturellt samarbete även på annat sätt än genom stipendier av ifrågasatt slag. Det har redan under den korta tid som förflutit sedan världskrigets avslutande framträtt behov av att kunna genom anslag tillmötesgå framställningar av skilda slag som avse olika sidor av ett mera allsidigt kulturellt samarbete mellan Sverige och utlandet. För detta ändamål står för närvarande endast åttonde huvudtitelns anslag till extra utgifter till Kungl. Maj:ts förfogande.

Från nämnda anslag har exempelvis medel under sommaren och hösten 1945 anvisats till nordiska lärares studiebesök i Sverige (3 500 kronor), till nordiska museimäns studiebesök i Sverige (3 000 kronor), till utländska vetenskapsmäns deltagande i ett konsthistoriskt möte i Visby (1 140 kronor), till svenskt deltagande i en vetenskaplig kongress i Paris (6 000 kronor), ävensom till vissa svenska vetenskapsmäns studiebesök i olika länder (omkring 5 000 kronor). Anslaget till extra utgifter har emellertid starkt begränsade resurser, och nya förfrågningar om anslag till olika ändamål av liknande art göras tid efter annan. Det har därför synt mig erforderligt att särskilda medel äskas för att kunna tillgodose de anslagskrav av ifrågavarande natur, som befinnas förtjäna bifall. Lämpligen torde dessa medel sammanföras med de medel, som böra anvisas till ovannämnda stipendieverksamhet, under ett reservationsanslag, förslagsvis benämnt »Främjande av internationellt-kulturellt samarbete genom studieresor m. m.» Anslaget torde böra uppföras med ett belopp av 200 000 kronor. Jag förutsätter, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att meddela beslut rörande anslagsmedlens disposition.

Till frågan om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1946/47 torde jag få återkomma i annat sammanhang.

I likhet med departementschefen finner utskottet önskvärt, att planerna på ett vidgat utbyte av vetenskapsmän mellan Sverige och utlandet må kunna förverkligas. Utskottet finner därför befogat, att anslag av statsmedel beviljas för en stipendieverksamhet av det slag, departementschefen angivit. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot departementschefens uttalande, att anslagsmedlens disposition icke bör begränsas till att enbart avse stipendier i hävdvunnen mening, utan att desamma därutöver böra få disponeras i mera fria former, som smidigare kunna i de särskilda fallen anpassas efter föreliggande behov. Utskottet biträder även förslaget om anvisande av medel till främjande av internationellt-kulturellt samarbete även på annat sätt än genom stipendieverksamhet. På sätt departementschefen förordat tillstyrker utskottet vidare, att de medel, som sålunda torde böra anvisas för främjande av dylikt samarbete, sammanföras under ett anslag av reservationsanslags natur. Vad departementschefen i övrigt i detta sammanhang anfört och föreslagit har icke givit utskottet anledning till erinran eller uttalande.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Främjande av internationellt-kulturellt samarbete genom studieresor m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

Utskottet.

Kapitalbudgeten.

Statens allmänna fastighetsfond.

3:o) **Nybyggnad för fysiologiska institutionen vid universitetet i Lund.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (bilaga 16, punkt 1, s. 137—140 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 19 oktober 1945) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nybyggnad för fysiologiska institutionen vid universitetet i Lund* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 250 000 kronor.

Stockholm den 6 november 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Gränebo, Bernhard Nilsson, Bäckström, Karl Andersson, Boman, Gustaf Iwar Anderson, Gillström, Ekströmer, Johan Eric Ericson* och *Ivar Persson*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Danielsson, Persson* i Tidaholm, *Pettersson* i Dahl, *Bergström, Mårtensson, Holmström, Onsjö*, fru *Alvén*, herrar *Hoppe* och *Birke*.